

Ten eerste

NS: dit hadden we wel wat empathischer kunnen aanpakken

Reiziger (80) zonder pardon uit trein gezet

Van onze verslaggeefster
Anneke Stoffelen

AMSTERDAM Een conducteur van de NS had donderdagavond geen genade met een 80-jarige reiziger die haar dagkaart kennelijk niet goed had ingecheckt. Op station Den Dolder, een perron zonder verdere voorzieningen, werd de bejaarde dame rond half negen 's avonds zonder pardon uit de trein gezet.

'Ze kreeg te horen dat ze nog mazzel had dat ze geen boete kreeg opgelegd', zegt haar zoon Marco Willems. 'Ze hadden haar op zijn minst even kunnen meenemen naar het volgende station Amersfoort, waar je beschutting hebt.' Hij zette het voorval op Twitter. Vervolgens kreeg de NS tientallen verontwaardigde reacties.

De NS geeft toe dat er 'iets empathischer' gereageerd had kunnen worden op deze kwestie.

Willems moeder was op bezoek geweest bij haar zus in Eindhoven en op weg terug naar huis in Harderwijk. 'Ze heeft al jaren geen rijbewijs meer, dus de trein is dan eigenlijk de enige optie',

Dat de conducteur suggereerde dat zij met opzet niet had ingecheckt, vond ze nog het ergste

zegt Willems. 'Vaak brengt mijn vader haar naar Eindhoven met de auto. Dan blijft ze één of twee nachten bij haar zus logeren en komt ze met de trein naar huis.'

Dat ging tot nu toe zonder problemen, zegt Willems. 'Ze heeft ook jarenlang een NS-abonnement gehad, dus ze weet precies hoe het werkt met inchecken. Dit keer dacht ze ook een piepje gehoord te hebben bij het passeren van het poortje, maar ze heeft niet op het scherm gekeken of ze werkelijk was ingecheckt.'

De conducteur had weinig medelijden. 'Die zei tegen mijn moeder: u wilde zeker nog een keer met dezelfde dagkaart reizen mevrouw? Dat vond ze nog het ergste, dat werd gesuggereerd

dat zij met opzet niet had ingecheckt', zegt Willems.

In eerste instantie kreeg Willems in een privébericht van de NS te horen dat de conducteur 'juist' had gehandeld. 'Ze schreven: we kunnen er nu niets meer aan veranderen, sorry voor het ongemak.' Toen de reuring op Twitter groter werd, meldde de NS de kwestie alsnog intern te gaan onderzoeken.

Op zondagmiddag had het bedrijf de verantwoordelijke conducteur nog niet gesproken, zegt de woordvoerder. 'We weten dus nog niet precies wat er is voorgevallen. Wel weet ik dat er contact is gezocht met de mevrouw in kwestie en haar zoon. We zullen op een goede manier onze excuses aanbieden.'

Het is in elk geval geen beleid om reizigers die niet zijn ingecheckt standaard de trein uit te zetten, zegt de woordvoerder. 'Maar soms is het de beste optie, omdat je zo een boete voorkomt. De conducteur beoordeelt per geval hoe er met de situatie wordt omgegaan.'

Willems moeder zal zich er niet door laten weerhouden voortaan weer de trein te pakken, verwacht haar zoon. 'Die laat zich niet zo snel uit het veld slaan, daar is ze te nuchter voor.'

Interview **Gert Oostindie, historicus**

Het algehele onbegrip voor dekolonisatie

De Tweede Wereldoorlog eindigde op 15 augustus 1945. Bij die datum staat Nederland niet graag stil, want hij markeert ook het begin van een beschamende periode.

Van onze verslaggever
Sander van Walsum

Vandaag, op de 71ste verjaardag van de capitulatie van Japan, zal Gert Oostindie op de televisie tekst en uitleg geven bij de beelden van de nationale herdenking bij het Indisch Monument in Den Haag.

'Over de cijfers maak ik mij geen illusies', zegt Oostindie (61), hoogleraar aan de Universiteit Leiden en directeur van het Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde. 15 augustus - het formele einde van de Tweede Wereldoorlog - heeft in het collectief geheugen nooit de plaats verworven van 4 of 5 mei.

Er is ook geen nationale consensus over wat op deze dag precies wordt herdacht. Dat hangt samen met het feit dat met de Japanse overgave de onrust in Indonesië nog niet ten einde was. Duizenden Indische Nederlanders - mensen met een gemengd Nederlands-Indonesische achtergrond - Europeanen en Chinezen werden tijdens de zogenoemde Bersiap (najaar/winter 1945) gruwelijk vermoord. En tijdens de daarop volgende dekolonatieoorlog zouden nog eens vijfduizend Nederlandse militairen en honderdduizend Indonesiërs om het leven komen.

15 augustus markeert dus het begin van een periode die Nederlanders eensgezind hebben verdrongen.

Waar het vandaag dus om gaat? Niet primair om een herdenking van oorlogshandelingen. 'We herdenken de Nederlanders die de oorlogsjaren in Japanse kampen hebben doorgebracht, maar ook de Indische Nederlanders. De mensen die tijdens de bezetting onder vaak erbarmelijke omstandigheden buiten de kampen leefden, die na de bezetting door Indonesische nationalistenaals verraders werden gezien, en die na de soevereiniteitsoverdracht niet erg welkom waren in Nederland. Wat kom je hier eigenlijk doen, was de benadering die hun hier ten deel viel. De nationale herdenking is mede door die groep zelf afgedwongen, als een correctie van de onverschilligheid van vroeger: jullie horen er wel degelijk bij.'

Waarvoor is de dekolonisatie van Indonesië zo slordig verlopen?

'Dat hing samen met het algehele onbegrip in Nederland voor het Indonesisch nationalisme en voor wat sinds 1942 in Indonesië was gebeurd. Men

Koloniaal rijk in ontbinding

■ 7 DECEMBER 1941

Nederland verklaart Japan de oorlog als reactie op de Japanse aanval op Pearl Harbor

■ 11 JANUARI 1942

Japanners vallen Nederlands-Borneo binnen

■ 5 MAART 1942

Batavia (hoofdstad van Nederlands-Indië) bezet

■ 15 AUGUSTUS 1945

Japan capituleert

■ 17 AUGUSTUS 1945

Soekarno roept de Indonesische onafhankelijkheid uit

■ 21 JULI-5 AUGUSTUS 1947

Eerste 'politieke actie'

■ 19 DECEMBER 1948-5 JANUARI 1949

Tweede 'politieke actie'

■ 27 DECEMBER 1949

Soevereiniteitsoverdracht in het Paleis op De Dam

wilde niet beseffen dat de koloniale samenleving niet alleen was verwoest door de Japanners, maar ook doordat het nationalisme veel sterker was dan gedacht.

'Soekarno (die op 17 augustus 1945 de Indonesische onafhankelijkheid had uitgeroepen, red.) werd hier gezien als een verrader. Een landverrader die een naïef volk had misleid. Met zo iemand wilde de Nederlandse regering aanvankelijk niet eens om tafel zitten. In de Nederlandse perceptie was Indonesië niet alleen onmisbaar - economisch en geopolitiek - maar werd ook de steun van de Indonesiërs voor het Nederlandse gezag schromelijk overschat.'

De Bersiap, de moordpartij op Nederlanders en Indische Nederlanders, zal de regering ook niet toeschietelijker hebben gemaakt.

'Die Bersiap en overigens ook al het geweld tussen Indonesiërs onderling, vormt een gruwelijke paradox in het dekolonisatieproces. De Nederlandse regering heeft hiermee de zogenoemde politieke acties willen legitimeren: als we niet ingrijpen, wordt het nooit rustig. Maar je kunt de vraag stellen of met de inzet van Nederlandse militairen de chaos niet onbedoeld werd vergroot.'

Cruise voordeel!

All Inclusive Middellandse Zee XL

Nieuw, nu v.a.

899

17 november

9 december

12-daagse wintercruise per Norwegian Spirit****

Vaar tijdens de koude Nederlandse wintermaanden met het stijlvolle cruiseschip de **Norwegian Spirit****** een prachtige route langs de vele hoogtepunten van de **Middellandse Zee!** Bezoek o.a. het Zuid-Italiaanse **Napels**, historisch **Rome**, de havenstad **Athene** en de oudste stad van Frankrijk: **Marseille!** Tijdelijk ontvangt u **gratis** het **Ultimate Drinking Package!** Dit houdt in dat alle frisdrank, bier, sterke dranken, cocktails en wijn (tot \$ 15 per glas) zijn inbegrepen. Als dat geen goede deal is!

	Binnenhut	Buitenhut	Balkonhut
17 nov.	969	1029	1189
9 dec.	899	959	1119

zie stipreizen.nl/crnwsb

- ✓ Vliegreis per KLM
- ✓ Incl. Ultimate Drinking Package aan boord t.w.v. \$ 869
- ✓ Gratis internetpakket t.w.v. \$ 125 (250 minuten) per hut bij boeking van een buitenhut of balkonhut
- ✓ O.a. Athene, Rome en Napels
- ✓ Nergens voordeliger

stipreizen.nl

of bel 088 - 70 70 600 (ma. t/m vr. 9:00-16:00 uur)

Prijs p.p. o.b.v. 2 pers. hut excl. Calamiteitenfonds & reserveringskosten. Drukfouten en prijswijzigingen voorbehouden.

stip
reizen • nl

Ten eerste

Midden-Java, toenmalig Nederlands-Indië, december 1948: Nederlandse militairen houden soldaten van het TNI (Indonesische Nationale Leger) onder schot.

Foto Ton Schilling

Hebben andere koloniale machten de tekenen des tijds beter verstaan?

'Elke koloniale macht heeft onderzocht dat dekoloniseren veel moeilijker is dan koloniseren. De Britten waren vaak nog betrekkelijk pragmatisch: zij onderkenden op een zeker moment dat hun enorme rijk niet te handhaven was. De Fransen deden daar langer over. De dekolonisatie van Algerije – nota bene een Franse provincie – was een uiterst bloedige aangelegenheid, ook omdat 1 miljoen Fransen het als hun vaderland beschouwden. Ze zetten hun hakken in het zand. Die houding zag je ook bij veel Indische Nederlanders en bij het kader van het KNIL, het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger: voor hen zou in een onafhankelijk Indonesië immers geen plaats zijn.'

Verklaart dat waarom het KNIL meer misdrijven zou hebben gepleegd tijdens de dekolonisatie-oorlog dan de landmacht, die vooral uit dienstplichtigen bestond?

'Nou, je moet voorzichtig zijn met die aanname. Maar het is waar: het gros van de Nederlanders waren dienstplichtigen die nog nooit eerder in Indonesië waren geweest. Het KNIL daarentegen worstelde in de koloniale cultuur en had al decennia het hoofd geboden aan opstanden. We zien Nederland altijd als een land zonder militaire traditie, maar in voormalig Nederlands-Indië was die traditie er wel degelijk. Daar waren militairen gewend om strijd te leveren en slachtoffers te maken, ook onder ongewapende dorpelingen.'

De vraag is of die praktijk de uitzondering was of de regel.

'In 1969 nam de Nederlandse regering het standpunt in dat oorlogsmisdrij-

Men zag Soekarno hier als een soort Mussert, een landverrader

Gert Oostindie

Foto Freek van den Bergh

ven uitzonderlijk waren geweest. Dat standpunt is na alle onthullingen van de laatste jaren niet meer houdbaar en Nederland lijkt ook wel bereid om dat onder ogen te zien. Maar we weten nog heel veel niet. Hoe heeft bijvoorbeeld de legerleiding zich opgesteld? Ik denk nog steeds dat het plegen van wrede daden niet werd aangemoedigd, maar dat er wel werd weggekeken. Ook omdat gericht geweld soms best effectief was.'

Effectief?

'Gruwelijk, maar waar, vanuit een beperkte militaire logica. Zo stelde Ray-

mond Westerling – kapitein bij het Korps Speciale Troepen – naderhand onomwonden dat hij geregeld groepen Indonesiërs liet executeren om er goed de schrik in te jagen. Hij beweerde daarmee juist veel mensenlevens te hebben gespaard. Kille bombardementen vanaf grote afstand maakten volgens hem veel meer onschuldige slachtoffers. Dat waren pas oorlogsmisdaden volgens hem.'

Voor uw recente boek *Soldaat in Indonesië* heeft u vele honderden egodocumenten van militairen geraadpleegd. Hoe kijken zij terug op hun aandeel in de oorlog?

'Velen hebben in wrok gezweven over wat ze in Indonesië hebben gedaan en meegemaakt. Dat lijkt wel wat op de Indische ervaring, waarover Adriaan van Dis ooit zei: ze hebben gezweven met een uitroepken – niemand wil weten hoe het er daar aan toeging, nou, láát dan ook maar. Dat is de geest die in veel van die documenten doorklinkt.'

'De veteranen hebben zich ondergewaardeerd en onbegrepen gevoeld. Tot hun dood wilden velen geloven dat die verloren oorlog toch niet helemaal zinloos was geweest. Dat het zonder hen allemaal nog veel erger was geweest. En als je die getuigenissen onbevengd leest, dan begrijp je hun dilemma's ook beter, en waarom het soms vreselijk uit de hand liep. Dat houd ik mijn studenten ook voor: wees voorzichtig met de gedachte dat jullie het allemaal 'goed' zouden hebben gedaan.'

Waarom heeft Nederland zolang geaarzeld om dit verleden onder ogen te zien?

'De politieke en militaire top, maar ook de 'repatrianten' en de Indië-veteranen wilden die discussie helemaal niet. En veel breder leefde ook onge-

Elke koloniale macht heeft ondervonden dat dekoloniseren heel moeilijk is

loof: oorlogsmisdaden, dat hoort niet bij ons land, wij zijn toch een progressief gidsland? Daarbij paste geen Vietnam-achtig verleden. Wat de aandrang ook heeft getemperd, is dat Indonesië er geen behoefte aan had dat verleden op te rakelen.'

Hoe kwam dat zo?

'Dat heeft te maken met de oorsprongsmythe van de Republiek Indonesië: een heroïsch, eensgezind

volk schopt de wrede kolonisatoren het land uit. Kritisch zelfonderzoek zou aan het licht brengen dat veel gemeenschappen die nu de Republiek Indonesië vormen ook elkaar te vuur en te zwaard bevochten, en dat ook Indonesiërs onderling gruwelijke wrede daden begingen. Tot voor kort waren dat onbespreekbare thema's.'

Nu niet meer?

'Er is een voorzichtige kentering gaande, wat ermee zou kunnen samenhangen dat president Joko Widodo minder met het leger is verbonden dan zijn voorgangers. Van *Soldaat in Indonesië* verschijnt nu een Indonesische vertaling, in september houd ik in Indonesië een lange reeks lezingen over dat boek. Een jaar of tien geleden zou dat ondenkbaar zijn geweest. Nog maar twee jaar geleden vroeg de huidige minister van Buitenlandse Zaken Retno Marsudi onze onderzoekers: die Bersiap, wat was dat nu eigenlijk?

'Daaruit blijkt toch de toenemende bereidheid om het eigen verleden onder ogen te zien. En vergeet niet: wij in Nederland hebben er ook tientallen jaren over gedaan.'

Advertentie

Nu met veel herfstkorting, 8 dagen v.a. € 495,- p.p.*

POUSADA TOURS

Vier doordachte fly-drive arrangementen voor een nog nooit vertoonde reis. De vanafprijs geldt voor het laagseizoen. Incl. vlucht Portugal v.v. en autohuur met gratis upgrade in het laagseizoen. 7 overnachtingen in Pousada's op basis van ontbijt. Routes en voorwaarden: www.girassolvakanties.nl

*excl. reserveringskosten, airport pick up charge en calamiteitenfonds.

telefoon: 020-428 0 555
www.girassolvakanties.nl
info@girassolvakanties.nl

girassol
vakanties